

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

Mispátim hetiszakasz

Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2018

5778

Fordította
Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta
Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2018

16. szám

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 267-5746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés

A főszövegben a szögletes zárójellel jelölt vagy a kisebb betűvel szedett szöveg a fordító kiegészítése.

A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükröfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

Mispátim

Isten, az égi hitelező

I.

Elvesztett önbizalmunk visszanyerése

A letét törvényei spirituális dimenzióban is léteznek

1. Eheti szakaszunkban olvassuk: „Mind-en vétség ügyében, akár ökör, akár szamá-r, akár juh, akár ruha, akár elveszett do-log, amelyre azt mondja (a károsult), hogy ez az, a bíró elé jöjjön mindkettőjük ügye; akit elmarasztalnak a bírák, az fizessen kétszer annyit az ő felebarátjának.”^a

A Talmud^b tanítja, hogy ez a vers arra az esetre utal, amikor a letéteményes az-zal érvel, hogy a letétbe rábízott dolog olyan körülmények között veszett el, ami felmenti őt a kárpótlás kötelezettsége alól. Ilyen például annak az „ingyenes le-téteményesnek” az esete, aki azt mondja, hogy lopás, illetve a letét nyomvesztése, valamint a „fizetett letéteményes” eseté-ben vis maior volt a letét elvesztésének az oka. Majd esküt tesz ezen állításának megerősítésére,^c később azonban kide-

rül, hogy a letéteményes részéről kifo-gásolható gondatlanság játszott szerepet az elvesztésben, így esküje hamisnak bizonyult.¹ A Tóra erre az esetre mond-ja, hogy „a bíró elé jöjjön mindkettőjük ügye... fizessen kétszer annyit az ő fele-barátjának”.

Gyakran tettünk róla említést, hogy a *nigle*, azaz a Tóra a mindennapi cseleke-deteinket szabályozó kifejtett része, minden aspektusában megtalálható a színtisztán spirituális dimenzióban is. Sőt, a valóság az, hogy éppen a spirituális dimenzió va-lóságából ereszkedik alá a fizikai világban értelmezhető kinyilatkoztatott valóságba.

A fent taglalt eset szabályozásának törvényi fogalmai, mint a hanyagság, az önkényes használat, vagy a hamis eskütétel, és a „bíró elé jöjjön mindkettőjük ügye...”, mind-mind ugyancsak megtalálhatóak a spirituális dimenziók szintjén is.

^a 2Mózes 22:8.

^b *Bává kámá* 63b. Lásd még Rési ehhez a vershez.

^c „Ingyenes letéteményes” (*somér chinám*), aki magára vállalja egy tulajdon őrzését a tulajdonos nevében, minden fajta fizetség nélkül. Felelősség-gel tartozik, az esetleges hanyag őrzésből vagy az önkényes használatból fakadó károkozásért. Ha panasszal él, hogy a letétet ellopták, vagy ön-hibáján kívül elveszett, akkor ezen panaszát egy esküvel kell foganatosítania, és ekkor felmentést kap annak pótlása alól. Egy fizetett letéteményes (*somér száchá*r) fizetség fejében vállalja el a letét

őrzését, így felelősséggel tartozik annak esetleges ellopásáért vagy elvesztéséért. Azonban még eb-ben az esetben is, ha a veszteség olyan vis maior okán történt, melyre nem volt ráhatása, akkor esküt kell tennie állításának megerősítésére, és fel-mentést kap a kártérítés alól.

¹ Lásd *Kicurim vöheárot-Tánjá, Másbiin oto*, 57. oldaltól, hogy az eskü (*svuá*) a jóllakottságra (*szá-vá*) utal, különösen a „Megnyitod kezedet és jólla-katsz minden élőt jóakarattal” (*Zsoltárok* 145:16.) értelmében.

Az isteni letét: a lélek

2. A Rebbe, a *Cemách cedek* magyarázza egy *máámárban*, hogy a „Minden vétség ügyében...” vers miként kapcsolódik a spirituális Isten-szolgálatunkhoz. Ennek a *máámárnak* bizonyos részeit fogjuk újra görcső alá venni, néhány lehetséges magyarázattal kiegészítve.

Az Örökkévaló minden zsidónál letétbe helyezi önön lelkét,² amelyet úgy kell őriznie, hogy teljes maradjon, s hogy nehogy megsérüljön, Isten ments. Sőt, fel kell emelnie a lelkét, egy olyan spirituális szintre, ami még magasabban van annál, mint amin volt, még mielőtt alászállt volna; ugyanis a léleknek a testbe való alászállása nem más, mint egy „leereszkedés egy későbbi felemelkedés érdekében.”^d

A léleknek ezen őrzése, egy esküt is magában foglal, ahogy azt Bölcseink is mondták, hogy mielőtt a lélek alászállna a testbe, megesketik őt: „Légy jó és ne légy rossz.”³

Az állati ösztön-lélek veszejt el a ránk bízott letétet

Ha tehát az isteni lélek a letét, akkor a letétek elvesztésével foglalkozó fent idézett tórai törvény is ebben a kontextusban értelmezendő: „Minden vétség ügyében, akár ökör, akár szamár, akár juh, akár ruha, akár elveszett dolog, amelyre azt mondja (a károsult), hogy ez az, a bíró elé jöjjön

mindkettőjük ügye; akit elmarasztalnak a bírák, az fizessen kétszer annyit az ő felebarátjának.”

„Minden vétség ügyében”: a „vétség a letét – tehát a ránk bízott isteni lélek – elvesztését jelenti”. Vajon mi lehet a kiváltó oka annak a jelenségnek, amikor egy ember hanyag a rábízott letétet illetően, vagy hűtlen az esküjéhez? Az Írás magyarázza „egy ökör, egy szamár, egy bárány, egy ruha esetében.” Ezek az állati ösztön léleknek a különböző típusai, amelyek az „elveszett dologhoz”, azaz az isteni lélek elvesztéséhez vezetnek.

Amikor az „ezt” és az „azt” összetévesztjük

Az isteni lélek elveszejtése egészen odáig fajulhat, hogy megborul értékrendje és tisztánlátása, és azt mondja „ez az”. Vagyis az „ezt” „annak” nézi, az „azt” pedig „ennek”^e

Az „ez” – valódi jelentése – a szentséghez és az istenihez kapcsolódik. Ugyanis egyedül Istenre hivatkozhatunk úgy, mint „ez”. Két okból kifolyólag is:

a) Csakis Istenről, az egyetlen feltétel nélküli létezőről mondható, hogy „ez az, ami”. A teremtett dolog valójában nem létezik önmagában, hanem csak az isteni életerőről az, ami folyamatosan, a semmiből a valamibe létezésbe hozza. Maimonidész megfogalmazását idézve: „Nincs valódi létezés rajta kívül.”^f

² Lásd *Sábát* 152b. [„A lélek visszatér Istenhez, aki azt adta” – visszatér Hozzá, abban a formában, ahogy Ő azt neked adta, más szóval tisztán], csak úgy mint más forrásokat.

^d Lásd *Tánjá* 37. fejezet.

³ *Nidá* 30b.

^e „*Ki hu ze* – hogy ez az.” A „*hu*” az egyes szám harmadik személyre utal, s ezen keresztül valami

olyanra, ami rajtunk kívül eső, idegen. A „*ze*”, ezzel szemben valami személyes, és aktuális dolgot jelöl. A vétkező az, aki összekeveri ezt a két kategóriát, s az idegent személyesnek, a kívül esőt pedig hasonlóan érzekeli.

^f A *Tóra alapjainak szabályai* 1:3-4: „Minden élőlénynek szüksége van Rá, de Neki nincs szüksége egyikükre sem. Ezt mondja a próféta: „Azonban

b) Az „ez”, más szóval annyit jelent, hogy „itt van ez”. Vagyis, hogy bárki, függetlenül attól, hogy éppen mikor és hol van, minden időben, kijelentheti: „itt van.” Ez azonban egyedül Istenről mondható el. Minden egyes teremtmény korlátokkal rendelkezik, így nem lehet mindenhol, és ebből fakadóan nem is hivatkozhatunk rá az „ez” megnevezéssel. Istent azonban „mindenki a száján viseli”⁴. Isten mindenható, „nincs olyan hely, amely nélküle lenne;”⁵ így egyedül ő rá lehet az „ez” jelöléssel utalni – hogy: „itt van.”

Azonban az állati ösztön lélek negatív félrevezető hatására, könnyen összezavarodhatunk, olyannyira, hogy az „azt” tekintjük „ez”-nek. Arra a téves következtetésre jutunk, hogy az „az”, tehát a teremtett létezés, „ez”, vagyis feltétel nélkül létező, önálló entitás, ahelyett hogy felismernénk, hogy ez egyedül Isten.

Az állati ösztön-lélek különböző típusai

3. Versünk folytatása négy különböző csoportba sorolja az állati ösztönleket: ökör, szamár, bárány, és ruha. A *Cemách cedek* kifejti a *máámárjában*, hogy

- az ökör az „öklelő ökröt”^h jelenti,
- a szamár azt a szamarat, amelyik még a *támuzi* napfordulókör is fázik;ⁱ

az Örökkévaló az igaz Isten.” Ő egyedül igaz (valódi), és semmi másnak sincs olyan valósága, mint Neki. Erről mondja a Tóra: „rajta kívül nincs más;” más szóval rajta kívül nincs más valódi létező.”

⁴ Lásd még *Tora or, Vájérá* 14b. oldal: „Még a gyermekek is tisztában vannak Isten létezésével... még akkor is, ha nem fogják fel annak „mikéntjét és miértjét.”

⁵ *Tikuné Zohár* 57:91b. és 70:122b.

– a ruha a „hütlenséggel hűtlenkedtek a hűtlenek”^j jelenségére utal,

– a bárány pedig az „elszéledt juh Izrael”^k képét szimbolizálja.

Nemzedékünk kísértése: Ne légy bárány!

Állati ösztönlelek minden rossz tulajdonságával szemben védenünk kell magunkat, ugyanis azok mindegyike az isteni lélek elvesztését eredményezheti. Emellett azonban fontos szem előtt tartani, hogy minden egyes nemzedéknek megvan a maga *klipája* (gonosz aspektusa), amivel szemben az adott korban kiemelt fókusszal kell megívni a harcot.

Ebből fakadóan, mi elsősorban a bárány aspektusával fogunk foglalkozni, hiszen ez az a romlott tulajdonság amely kifejezetten a mi nemzedékünkben érvényesül.

Izrael: az angyalok felett győzedelmeskedő, vagy a másokat birka módon követő?

4. Jeremiás próféta fent említett „elszéledt juh Izrael” allegóriája, a zsidó népet a birkákhoz hasonlítja. Ez a hasonlat azonban az alábbi kérdést vonja maga után:

Az „Izrael” szó egyfajta megkülön-

^h 2Mózes 21:29.

ⁱ *Sábát* 53a. valamint lásd még később a t lábjegyzetben.

^j *Jesájá* 24:16. A *bege*d héber szó ruhát jelent, s ugyanezekkel a betűkkel azt *bágád*nak, azaz árulásnak is lehet olvasni. Ezen etimológiai kapcsolat a *bege*d és a *bágád* között fellelhető a *Zohár* 3:276a.; valamint *uo.* 175a. oldalán, valamint lásd még *Szánhedrin* 37a.

^k *Jeremiás* 50:17.

böztetést¹ jelent, míg az „elszéledt juh” egy hiányra enged következtetni; akkor vajon miért együtt kerül említésre ezen két ellentétes megnevezés?

Valójában éppen ez az, amit a próféta is számon kér: a zsidó népet Izraelnek hívják, amely név a „mert küzdöttél Istennel illetve az általa küldött angyallal, meg emberekkel és győztél”^m vers tartalmi mondanivalójából ered. Ez azt tanítja számunkra, hogy az izraeliták nem csak a többi népen, de bizony még az angyalokon is képesek felülkerekedni.ⁿ Ha azonban ez így van, akkor miként lehetséges, hogy annyi lelki erejük se legyen, hogy végül ne kövessenek mindenki mást, s ne váljanak olyanná, mint az „elszéledt juh”?

Az „Egység” népe félve „szóródik szét a népek között”

A kabbala értelmezése szerint, a purimi történetet elbeszélő Eszter könyvében lejátszódó eseménysor és párbeszéd, valójában egy spirituális „eseménysort ír le”, ahol Hámán, Áchászéros király és a többi szereplő tulajdonképpen allegorikus megfelelői Istennek, a zsidó népnek, az

„égi vádlónak” stb. Ebben a kontextusban, a fenti próféta számonkérő kérdése hasonlít ahhoz, amivel Hámán – az „égi vádló” – érvelt Achászéros – az Örökkévaló, akié a vég és a kezdet^o – felé: „Van egy nép, amely elszórva és szétszéledve létezik a többi nép között... és ők nem tartják a király törvényét.”^p

„Van egy nép, *ám echád*”, amely azt fejezi ki, hogy van egy nép, amelynek esszenciája az *echád*, az egység, akik képesek az isteni egységet mindenhol életre hívni, még a fizikai világban is, ahogyan az írva van: „egyetlen nemzet a földön.”^q De ennek az adottságnak a dacára, ahelyett, hogy ezen küldetésüket teljesítenék, „elszórva és szétszéledve léteznek a többi nép között.”: mindenkitől félve és befolyásolva, és így „nem tartják meg a király” – a világegyetem királyának – „törvényét.”^r

Miként bukik el a zsidó a küldetésében?

5. Ideális esetben, amikor egy zsidó valahol feltűnik, neki kellene átvennie a morális és szellemi irányítást, a spirituális vezetés szerepét, amely az igaz való-

¹ Lásd Rási a *Szánhedrin* 44a-hoz: „Izrael – szent-ségük neve.” Lásd még *Likuté szichot*, 4. kötet, 1208. oldaltól; és lásd még *uo.* 1. kötet, *Vájesev* 29. lábjegyzet.

^m *1Mózes* 32:29.

ⁿ Lásd *Chulin* 92a: „Amint azt mondja »Száríta – győzedelmeskedtél...«, tudom, hogy Jákob győzedelmeskedett az angyal felett”.

^o Lásd *Mooré or* és *Kohelet Jákov* Achászéros kezdőszóval, egy ismeretlen szerzőjű *ágádát* idézve: „És Hámán mondta – ez az igazság attribútumára utal, Achászéros királyra – ami pedig az Örökkévalóra, akié a kezdet és a vég.” Achászéros (*אחשורוש*) nevét ennek értelmében az *áchárit*

(*אחרית*) és a *résit* (*ראשית*) szavak egybekapcsolásaként olvassuk, amit Istenre való utalásként értelmezzünk (lásd még később r lábjegyzet).

^p *Eszter* 3:8.

^q *2Sámuel* 7:23.

Az anyagi világ sokaságot fejez ki, különbözőségeket és változatokat; de még itt is, Izrael képes megteremteni az egységet – felfedve ezzel az Isten általi teremtés mögött meghúzódó alap egységet

^r Lásd *Mögilá* 15b, a király szót értelmezve az *Eszter* 6:1-ből, mint a „világegyetem királyára” utalva. Lásd még *Zohár* 3:109a. (valamint hasonlóan *Midrás Eszter rábá* 3:10.), hogy a jelző nélkül említett király, az Istenre való utalás.

sága az egész városnak, annak környező térségével együtt, és valójában az egész országgal együtt. Ehelyett azonban a gyakorlatban sokszor inkább elveszik a forgatagban. Nem csak azon küldetésében bukik meg, hogy másokra hatást gyakoroljon, hanem ráadásul hagyja magát befolyásolni, és hatása alá kerül az adott ország, vidék, vagy város haszonosságainak.

Ahelyett, hogy környezetét rábeszélne, hogy ők is fogadják el a *Sulchán áruchot*, mint életük minden szegmensét irányító autoritását, ő lesz az, aki el fogja fogadni a környezete fennhatóságát, a szembe szomszédtól, mint végső tekintélytől, aki végül saját háztartása szellemi irányítását is meghatározza ez által.

Ha még Egyiptomban is zsidók maradtunk, akkor ma miért nem megy?

6. Izrael jellemzője az „elszéledt juh,” azaz a büszke öntudat hiánya, amely hiány olyan méreteket ölt, hogy még gyermekeink taníttatásában is megjelenik. Akik pedig egyetlen reménységünk, és akik minden zsidó otthon, és ezen keresztül egész Izrael alapját képezik. És bizony még ebben a témában is hiányzik a határozott önérzetesség.

A zsidó népről az van írva, hogy még a legnehezebb *gálut*, az egyiptomi száműzetés idején is, az izraeliták különböztek, mert nem változtatták meg a nevüket, a nyelvüket és öltözködésüket.⁵ A

mi korunkban azonban, valahogy híján vagyunk ennek a méltóságtudatnak, és a zsidók minden létező utat hajlandóak követni, csak hogy gyermekeik ne hogy zsidónak nézzenek ki, vagy zsidónak vallják magukat.

Ideális esetben, amikor egy zsidó gyermek sétál az utcán, messziről jól felismerhetőnek kellene lennie, hogy zsidó, hiszen az „Izrael” szó is a megkülönböztetésre utal. Ehelyett azonban, az emberek szégyellik identitásukat, és mindent megtesznek, hogy azt valamilyen módon elfedjék.

A valódi kihívás az elveszett bárány

7. Ez magyarázattal szolgál egy talmudi résszel kapcsolatban is, amely az elveszett dolgok utáni kárpótlás előírásaival foglalkozik. A Talmud⁶ azt a kérdést teszi fel, hogy mi szüksége van a Tórának külön megemlítenie a bárányt ezek között,⁸ és arra a következtetésre jut, hogy ezen elveszett bárányra való hivatkozás, egy megválaszolhatatlan nehézség (ugyanis még ezen hivatkozás nélkül is magától értetődő lenne, hogy a bárányt mindenképpen vissza kellett volna adni a tulajdonosának). Az ökörnek, a száárnak és a ruhának az említése azért volt fontos, hogy megtanítsa számunkra azon külön okokat, amiért azokat pótolni kell, elvesztésük esetén (ahogy az ott a Talmudban kifejtésre is kerül). Nem így a bárány esetében.

⁵ [Szifré az 5Mózes 26:5-höz.] Lásd Midrás *Möchil-tá* a 2Mózes 12:6-hoz és *Vájikrá rábá* 32:5 – hogy nem változtatták meg nevüket és nyelvüket; *Lekách tov* a 2Mózes 6:6-hoz [valamint az 5Mózes

26:5-höz] – hogy nem cserélték le a ruháikat.

⁶ *Bává möciá* 27a.

⁸ Lásd 5Mózes 22:1.

Akkor valójában mi lehet a jelentősége, a bárányra való hivatkozásnak?

A fentiek értelmében azonban mindezt meg lehet magyarázni a vers allegorikus értelmű kontextusában, az ember Isten-szolgálatának összefüggésében (legalább röviden):

a) Az ökör -öklel;

b) szamár – még a nap melege alatt is fázik – azaz az Örökkévaló melege alatt a támuzi napfordulókör;[†]

c) ruha – azok, akik hűtlenek a Tórához és a parancsolatokhoz. Az, hogy ezen három dolgot mind pótolni lehet, hogy „megtérjen és meggyógyuljon,”^u a Tóra egy nagy újdonsággal bíró tanítása tehát nem egy logikusan magától értetődő dolog.

Az „elszéledt juhra” vonatkozólag azonban, az, aki csupán a különbözőségét veszítette el a többi nép között, nos, az ilyet miért is kell külön tájékoztatni arról, hogy ezen veszteség és hiány bizony még pótolható, helyre állítható?! Nyilván, ez önmagában logikai úton következik az ökör esetéből – aki pedig valóban Isten ellen lázad!

Az elvesztett önbecsülésünket mindig helyre lehet állítani

A válasz erre a következő: az előzetes feltevéssel ellentétesen, éppen az elvesztett

bárány esete jelenti a valódi nehézséget,⁷ s azt a legnehezebb helyre állítani. Hiszen miként is venné valaki olyan figyelembe a *Sulchán áruch* előírásait, amikor az alapokkal, a *Tur* és a *Sulchán áruch* négy könyvének kiinduló tézisével sincs tisztában, nevezetesen azzal, hogy „nem szabad zavarba jönni azoktól, akik gúnyolódnak rajta?”^v És erre jön válaszként a bárány felsorolása, hogy bizony még egy nagyon súlyos veszteség esetén is, az elvesztett önbecsülésünket helyre lehet állítani. Semmi sem állhat a *tsuva* útjába!^w

A tsuvát, Isten mindig többszörösen fizeti vissza

8. Hetiszakasunk verse azzal az állítással folytatja, hogy azon ítélet és tanács, hogy miként bánjunk a vétséggel, a letét esetében – az ökröt, szamarat, ruhát sőt még a bárányt illetően is – a következő: „a bíró elé jöjjön mindkettőjük ügye.” Ez Izrael első bírójára, Mózesre utal, valamint Mózes spirituális utódjaira minden nemzedékben;^{7*} akik az inspirációt adják, hogy legyen erőnk *tsuvát* tenni, annak helyes módján, tehát úgy, hogy „kétszeresen térítse azt meg felebarátjának.” A felebarát szó ebben az esetben valójában Istent takarja,⁸ ezzel azt a tartalmat hordozva

[†] Hivatkozás a *Zsoltárok* 84:12-re: „Mert nap és pajzs az Örökkévaló.” A haszid filozófia fejtegeti, hogy a nap intenzív sugárzása nyáron – főleg a támuzi napforduló idején – az isteni energia erősebb kiáramlását hivatott jelezni. Lásd *Likuté szichot*, 1. kötet, *Brésit* 7. bekezdés.

^u *Jesájá* 6:10.

⁷ Lásd még *Zohár* 3:124b: „*Kusjá* – a bonyolult problémáknak a forrása a gonosz oldalán található.”

^v Ezen szabály a legelső bekezdésben található ezek között a törvények között.

^w *Zohár chádás, Brésit* 19d.; *Zohár* 2:106a. Lásd *Tánjá* 25. fejezet.

^{7*} *Tikuné zohár* 69:112. és 114a. [Lásd még korábban *Bo* vi-vii lábjegyzetek.]

⁸ Midrás *Smot rábá* 27:1. [Lásd még *Tänchumá, Jitro* 5.; és lásd még Rási a *Sábát* 31a-hoz, *döálách* kezdőszóval.

magában, hogy nemzedékének Mózesét követve képes lesz a kétszeres visszafizetésre Isten felé, azaz még a vétke előtti állapotát elérni, ahogy az írva van az *Igeret hátsuvában*,⁹ „ha eddig egy oldalt tanult, mostantól legyen szokása kettőt tanulni.”

Cserébe, Isten is ennek megfelelően fog vele bánni, a „mértéket mértékért”^x elvének megfelelően, szándékos vétkei valóságos érdemkévé alakítva,^y úgy, hogy még az állati ösztön lélek is csak segítse az Isten-szolgálatát.

Még specifikusabban: az ökor állati ösztön lélek aspektusa fog átváltozni a „termések bősége a marha erejében van”¹⁰ képére. A szamár aspektusa az „Isszáchar csontos szamár”¹¹ lesz – ami a *kábálát ol* Isten-szolgálatát jelzi, analóg módon a szamárhoz, ami a terhet hivatott cipelni.^z Az „Izrael elszéledt juh” aspektusa szintén kifejezésre kerül

az „eltévedtem mint bujdosó bárány”¹² zsoltár versben, ami azt fejezi ki, hogy úgy tévelyedett el, mint a bárány, aki híján van a lelki erőnek, és ezáltal elveszik – ami pedig elő idézi a „keresd szolgádat”^{aa} és a „vonj engem utánad”^{bb} versek tartalmi beteljesülését, hogy úgy kövesse az Örökkévalót, hogy az túlmutasson az értelem és logika keretein. A ruha aspektusa pedig a „s ruhád illata olyan, mint a Libánon illata”¹³ jelenségében fog manifesztálódni.

Ez az állati ösztön léleknek, az Isten-szolgálatból kivett részének az elve, ahogy azt Bölcseink is kifejezték „Szeresd tehát az Örökkévalót, a te Istenedet egész szíveddel”^{cc} - tehát mindkét ösztönünkkel (a *jécer tovval* és a *jécer hárával*).¹⁴

(5715–1955. *Szimchát Tóra és Brésit hetiszakasz szicháiból*)

⁹ 9. fejezet vége [*Táná dövé Élijáhut* idézve; lásd *Vájikrá rábá* 25:1.]

^x *Szánhedrin* 90a. Lásd még *Szotá* 1:7-9.

^y Lásd *Jomá* 86b.

¹⁰ *Példabeszédek* 14:4. [Lásd *Keter sém tov, Hoszáfot*, 91. fejezet; *Likuté szichot*, 1. kötet, *Vájislách*, 10. fejezet, és lásd még *Zohár* 3:108a, a *Tánjá* 41. fejezetében idézve.]

¹¹ *1Mózes* 49:14.

^z Midrás *Tánchumá, Vájchi* 11: „Isszákar úgy ajánlotta magát a Tórának, mint a szamár magát a terher cipeléséhez”; Rási által idézve ehhez a vershez („úgy cipeli a Tóra felelősségének a súlyát, mint a szamár a ráakott nehéz terhet”). Lásd még szintén ezen vers értelmezését a *Cváát HÁRIBÁS* 100. fejezetében.

¹² *Zsoltárok* 119:176.

^{aa} *Uo.*

^{bb} *Énekek éneke* 1:4.

¹³ *Uo.* 4:11.

A Midrás *Sir hásitim rábá*, ehhez a vershez értelmezi a „mint a mező illata, melyet megáldott az Örökkévaló” (*1Mózes* 27:27.), amely olyan mint az Éden kert parfümje;” így tehát a szféra visszatükrözi az ember jótéteményeit (lásd *Igeret hákodes* 27:b. fejezet). Lásd még Rási kommentárját ehhez a vershez.

^{cc} *5Mózes* 6:5.

¹⁴ *Bráchot* 54a.

[A *jécer hárá* felemelkedésének elvének hoszszabb kifejtését lásd *Tánjá*, 9. fejezet; *Mystical Concepts in Chassidism*, 11. fejezet.]

II.

Isten az égi hitelező

Isten sosem kér tőlünk olyat, amit ő maga meg ne tenne

9. Eheti szakaszunkban találjuk a „ha pénzt kölcsönzöl népemnek...”^{dd} kezdetű verset. Bölcsseink tanítják, hogy a „ha” szócska egy feltételes eseményre enged általában következtetni, itt azonban egy parancsolatról lévén szó, kötelességről¹⁵ beszél a vers.

„Tudtára adja igéjét Jákobnak, törvényeit és rendeleteit Izraelnek”^{ee} – Bölcsseink a szószerinti értelmezéstől kissé eltávolodva a következőképp kommentálják ezt a verset: Isten azokat a dolgokat kéri Izraeltől, amelyeket ő maga is megcselekszik.¹⁶ És ebben a kontextusban értelmezhető a vers „törvényeit” és „rendeleteit” szavai, amelyek így arra utalnak, hogy azok olyan törvények és rendeletek, amelyek az *övék*, hiszen ő maga is „megcselekszi” azokat valamilyen allegorikus értelemben.

Ez alapján érthetővé, hogy a „ha pénzt kölcsönzöl népemnek” előírását is „megtartja” az Örökkévaló.

Istentől hitel kapunk, nem ajándékot!

10. A hitel azt fejezi ki, amikor pénzt adunk a másinak, holott az nem jár neki valamilyen érdem alapján, és azért cserébe semmit nem is kapunk. Mindazon által a kölcsön nem ajándék. A kölcsönvevőnek végül vissza kell fizetnie a kölcsönt.

Ehhez hasonlóan működik az allegorikus „isteni kölcsön”. Isten az embert folyamatosan különböző adottságokkal és képességekkel támogatja. Azonban azt is megköveteli, hogy ezeket arra használjuk fel, hogy ráébredjünk valódi életcélunkra, hogy visszafizessük a „törvényeit és rendeleteit” formájában.

Az Istentől kapott képességeink, olyanok mint a pénzbeli hitel

11. Kétféle módja létezik annak, amikor valakinek úgy adunk valamit, hogy azt majd vissza kell adnia: (a) hitel és (b) kölcsönzés. A kettő közti különbség az, hogy a második esetben a kölcsönvevőnek ugyanazt a tárgyat, dolgot kell visszaadnia, mint amit megkapott. A dolog nem válik a birtokává. A hitelt, azonban mindig elköltésére adják;^{ff} tehát az valójában a hitelezett tulajdonává válik, így azt úgy használhatja fel, ahogy csak kedve kívánja.

Azokra a képességekre, amelyekkel Isten ruház fel minket, azért a „hitel” allegóriáját használja a Tóra – „ha pénzt kölcsönzöl” – mert ezeket szabadon felhasználhatjuk saját céljainkra is, legyen az akár, bármilyen hétköznapi, földi jellegű elfoglaltság.

^{dd} 2Mózes 22:24.

¹⁵ Midrás *Möchiltá* ehhez a vershez a Rási idézetében.

^{ee} Zsoltárok 147:19.

¹⁶ Midrás *Smot rábá* 30:9.

^{ff} *Kidusin* 47a.

A pénz kölcsönt bárhogy hasznosíthatjuk, így haszid filozófiát is szabadon tanulhatunk

12. Ennek gyakorlati jelentősége, különösen a haszid filozófia tanulásának a kontextusában, a következő: vannak akik azzal érvelnek, hogy mielőtt haszid filozófia tanulására adnák a fejüket, a lehető legrészletesebb módon kell tisztában legyenek még az aprónak tűnő rabbinikus rendeletekkel is, és a *hidur micvával*.⁸⁸ Az ő álláspontjuk az, hogy nem kell mindenkinek elmélyednie a haszid filozófia tanulásában, az ima Isten szolgálatában, és úgy általában emelkedettebb dolgokban. Véleményük szerint addig a pontig, amíg az illető nem teljesen bizonyos abban, hogy elérte azon tudás szintet, hogy mindent a lehető legpontosabban tudjon, nem beszélve arról az esetről, amikor még tudja is hogy időnként eltekint a parancsolat *hidur micva* módján való végrehajtásától, vagy egy rabbinikus rendelet aprócska részletétől, s még inkább amikor egy rabbinikus rendelettel, vagy akár a bibliai előírással kapcsolatban hibázik – beszéljünk akár a „kelj fel és tedd”, vagy a „maradj ülve, és ne tedd”⁸⁹ helyzetéről – nos, szerintük egészen addig még nem áll készen a haszid filozófia tanulására.

Fenti érvet hangoztatóknak a következő választ kell adni: a „hitelt arra adják, hogy azt elköltsék”. Ez a haszid filozófia tanulására is vonatkozik, függetlenül annak emelkedettségétől. Az Álter Rebbe ennek az értelmében tanítja példázatát a király koronáján lévő drága kőről, ami valójában az egész koronának az esszenciáját és szimbólumát képezi, olyannyira, hogy anélkül a korona nem is korona;¹⁷ és ennek ellenére minden zsidónak megadatik, hogy magához ragadja a koronát, és azt akár személyes ügyei szolgálatába állítsa.

Azt kérjük számon minden egyes zsidótól, hogy – független attól, hogy éppen milyen alacsony spirituális szinten van – egyetlen nap se mulasztsa el a haszid filozófia tanulását. Még ha meg is botlana egy bibliai előírást illetően, legyen az előíró vagy tiltó parancsolat, a haszid filozófia tanulását még az ilyen alkalmakkor sem szabad kihagynia. Mindez pedig a haszid filozófiának nem csak azon területeire vonatkozik, amelyek morális jellegűek, hanem még az anagogikus, az isteni tudás legmélyebb titkaiba bevezető mély intellektuális tanulmányokra is, sőt, még azon elmélyült elmélkedésre is, amikről

⁸⁸ „A *micva* szépítése”; amiért egy pompás *szukát* épít az Ő tiszteletére, egy gyönyörű *luláv* csokor...”; *Sábát* 133b. A *hidur micva* teljesítéséért ugyanis túl kell lépni a törvényi minimum követelményein, egészen a harmadik szintig, ami meghaladja a *micva* gyakorlásának általános költségeit (*Bává kámá* 96.). Lásd még *Likuté szichot*, 1. kötet, *Vájécé* cc lábjegyzet, és *Mikéc* 15. bekezdés, z lábjegyzet.

⁸⁹ Ez a két kifejezés jelzi a tevőleges („tedd”) és a tiltó („ne tedd”) előírásokat.

¹⁷ Lásd *Hátámim* 2:49. oldal.

[*The Great Maggid*, 117–119. oldalak. Analógiával élve, a haszid filozófia, tehát a *pönimut há-Torá*, más szóval a [Tóra] legdrágább magva és esszenciája, azaz a király koronája nem csak a már sokat tanult tudósok és szentek, valamint a Tóra misztériumaiba beavatottak tanulmányát képezi, hanem az már egyfajta általános gyógyírként működik a spirituális hiányosság esetén, így annak tanulását mindig szem előtt kell tartani.]

még azt sem tudja, hogy miként tudná azt saját életére vonatkoztatni.

**Isten adományai nem fizetségek,
hanem az ő végtelen szeretetének
a megnyilvánulásai**

13. Annak oka, hogy Isten miért támogat minket a képességeinkkel – „ha pénzt kölcsönöz” – magában a vers folytatásában fogalmazódik meg: „népemnek.” Bölcsseink véleménye szerint, ez azt jelenti, hogy ha választani kell „népem” és a pogányok között, akkor Isten a „népemet” fogja előnyben részesíteni.¹⁸ Az a tény, hogy külön kell hangsúlyozni hogy „népem” élvez elsőbbséget, logikusan arra enged következtetni, hogy ennek említése nélkül, más választás is elkép-

zelhető lett volna, és ennek lehetőségét csak a „népem élvez elsőbbséget” elve oszlathatja el.

Ebből pedig az következik, hogy amikor Isten részesít bennünket képességeinkkel, annak olyan szintű forrása van, amely magasabb annál, mint hogy oda bármiféle teremtmény Isten-szolgálatára tudna érni. Ez a forrás pedig nem más, mint a „szilárd uralkodó, a minden gyökerek gyökere”¹⁹ spirituális szintje.

Ezért is tanították [Bölcsseink], hogy „már a világ teremtésének a kezdetétől, az Örökkévaló előre látta az igazak és a bűnösök tetteit... de még mindig nem tudom, hogy ezek közül melyekben leli örömét,”²⁰ és ahhoz hogy ez a dilemma feloldódjon, szükség van a válasz leve-

¹⁸ *Bává möciá* 71a. [Rási idézetében ehhez a ver-shez].

¹⁹ Lásd *Ávodát hákodes* 2:3., a *Sné luhot hábrit* és a *Sáár hágádol* (31b. oldal) idézetében. Az elv magyarázatát lásd a *Cöéná uróéná* 5676-ban, valamint a *Lo tihje mösákélá* 5712-ben.

[Méir Ibn Gábbái rabbi, az *Ávodát hákodes* 2: 1-2. fejezetében magyarázza azon alapelvet, hogy az ember Isten-szolgálatára nem csak az ő hasznára válik, de az bizony kihatással van minden valóságra (*ávodá corech gövoá*) – egészen addig a pontig, hogy a lentről történő ráébredés, és fentről induló ébredés gerjeszt, és az Örökkévaló minden mértéke, az mérték a mértékért, más szóval az emberi tettekhez méretezett. A harmadik fejezetben egy olyan szöveggel foglalkozik, amely látszólag el-lentmond ennek az elvnek, nevezetesen: „Milyen különbséget jelent az Istennek, hogy valaki az elő-írt rituális vágás után fogyasztja a barom húsát, vagy azután hogy csak egyszerűen ledöfte?! Hát lehetséges-e őt bármilyen módon elérni (a törvények megtartásával), vagy sérthetjük-e őt igazán (az engedetlenség által)? Mi a különbség számá-ra aközött, hogy rituálisan tiszta vagy tisztátalan állapotot fogyasztottunk? Ezért is őrzi az Írás: „Ha

bölcs lettél, magadnak lettél bölcs, s ha csúfoló let-tél, egyedül te viseled.” (*Példabeszédek* 9:12). Ebből következik tehát, hogy a parancsolatok kizárólag azért adattak, hogy a teremtmények finomod-janak általuk...”; *Midrás Tánchumá*, *Smini* 8., és lásd még *Brésit rábá* 44:1. Méir rabbi úgy oldja fel ezt a nehézséget, hogy megkülönbözteti az isteni transzcendencia és az isteni [energia] kiáramlás szintjeit. Az *Éjn szof*, mindent meghaladó szintje, azaz Isten, a maga valójában végtelen, „magasabb a legmagasabbnál, és rejtettebb a legrejtettebnnél, őt gondolat nem képes megragadni” (*Tikuné Zo-hár*, *Bevezetés* 17a.) – amire a „Szilárd uralkodó, Gyökerek gyökereként” utal – amit lehetetlen befolyásolni, és amiben semmi sem okozhat vál-tozást.” Ezen a szinten minden döntés és rendelet végletekig tiszta, egyszerű és abszolút, ok nélküli és végtelen, kifürkészhetetlen akarata Istennek, így az túlmutat minden értelmén és számításon. Lásd még *Likuté szichot*, 4. kötet, 1309. oldal.]

²⁰ *Midrás Brésit rábá* 2:5.

[A kiáramlás szintjén nyilvánvaló, és önma-gától értetődő, hogy Isten előnyben részesíti az igazak tetteit. A mindent meghaladó transzcen-dens megnyilvánulásában azonban, Őt nem be-

zetésére a bibliai szöveg utalásaiból. A tiszta logika szintjén ugyanis felmerülhetett volna, hogy másképp legyen, itt ugyanis a transzcendens Isten egy olyan szintjéről beszélünk, ahol a „jó” és a „rossz” teljesen szubjektív és egyaránt távol esik a végtelen felfoghatatlantól. Az pedig, hogy Isten végül is mégiscsak az „igazakat szimbolizáló” Izrael lelkeit választotta, csakis azért van, mert az abszolút Isten esszenciális belső választásával úgy döntött, hogy „népem élvez elsőbbséget”.

Ez ugyanazt a spirituális szintet jelöli ki, mint amelyikről azt mondták: „Nemde testvére Ézsau Jákobnak, úgymond az Örökkévaló, és én Jákobot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem.”²¹ A végtelen Istennek ezt a felfoghatatlan szintjét az alacsonyabb spirituális szinten lévő teremtmények cselekedetei olyannyira nem képesek befolyásolni, hogy „Ézsau Jákob testvére”, gyakorlatilag egy szinten vannak. És mégis, még ezen a szinten is, az isteni döntés az, hogy „Jákobot szerettem”, Jákob abszolút (mindentől független) szeretete miatt.

Ez már a következő frázisból is kiviláglik: „ha pénzt (*keszef*) kölcsönzöl;” ugyanis a *keszef* szó a „mert vágyódtál atyád háza táján” vers tartalmára utal, azaz a szeretetre.²² Más szóval, a kölcsön,

tehát az ember képességekkel való felruházása, nem az Örökkévaló válasza az ember Isten-szolgálatra, hanem az ő Izrael iránti abszolút szeretetének a kifejezése.

Isten még követeléseiben is, végül mindig a könyörület mellett dönt

14. Tekintettel arra, hogy az Istentől kapott képességeink, egy olyan szent forrásból származnak, ahol nem számítanak a teremtmények érdemei, így ezen képességek minden egyes zsidónak megadatnak, hiszen egy olyan forrásból származnak, ahol az istenszolgálat hiánya sem tud kárt okozni.

Szövegünk ennek értelmében így folytatja:

„Ha pénzt kölcsönzöl népemnek, a szegénynek aki veled van”: Függetlenül attól, hogy valaki morálisan „szegény”ⁱⁱ, hogy önvizsgálatot tart, és saját romlottsága elszomorítja, valósággal összetöri, hiszen valóban van mitől elszomorodnia. Mindazonáltal, még neki is megadatott Fentről a lehetőség, ugyanis Isten ezen abszolút szeretete mindenre kiterjed, őt is beleértve. Sőt, valójában éppen az a tény válik az előnyére, hogy szegény, ugyanis Isten éppen a „megtört, zúzott szívekben”^{jj} lakozik.

folyásolja semmilyen emberi történés, cselekedet. Ezen a szinten, tehát, még elvileg feltételezhető, hogy Isten másként fog dönteni. Ebből kifolyólag pedig, az ember számára lehetetlen azt megtudni, hogy Isten adott pillanatban éppen kit választott, így szükséges részéről annak explicit megfogalmazása. Ennek értelmében tehát, az hogy Izraelre esett a választás, „A népem jön elsőnek”, mindent egybe vetve a kifürkészhetetlen akaratú Isten transzcendens szinten meghozott döntése, amely

független bármi nemű októl.]

²¹ *Máláchi* 1:2-3.

²² *1Mózes* 31:30. Lásd *Tánjá*, 50. fejezet eleje. [Lásd még *Zohár* 2:115a. és 148a.]

ⁱⁱ Lásd még *Midrás Tanchumá*, *Mispátim* 15., Rási idézetében ehhez a vershez: Úgy tekints magadra, mint ha te magad lennél a szegény ember.

^{jj} *Zsoltárok* 51:19. Lásd még *Zsoltárok* 34:19.: „Közel van az Örökkévaló a megtört szívűekhez, és a zúzott lelkűeket megsegíti.” Lásd *Vájikkirá rábá* 7:2.

A fent idézett vers a következőképp folytatódik: „Ne lépj fel zsarolójaként...!”: amikor a kölcsönvevő nem képes tartozását egyenlíteni, akkor a visszafizetést követelni teljesen felesleges, ugyanis az „legjobb esetben” is csak a kölcsönvevő kényelmetlenség érzetét fogja az eredményezni. Éppen ezért, az ilyen formájú követelés tiltott. Sőt, ilyen körülmények között, a hitelezőnek, még a kölcsönvevő útját sem szabad hogy keresztezze bármilyen formában, hogy nehogy jelenlétével a kényelmetlenségét okozza.²³

Ahogy az már az előzőkben kifejtettük: a hitelezés micvájának, csakúgy mint a többi parancsolatnak, van egy spirituális allegorikus megfelelője Isten és az ember kapcsolatának kontextusában, hiszen „tudtára adta igéjét Jákobnak...” – „ő maga is megteszi azon dolgokat, amelyeket gyermekeitől megkövetel, hogy megtegyenek.” Így tehát az

uzsoráskodó zsarolás ezen tilalma az „égi-ekre” is vonatkozik: amikor az égi szigort szimbolizáló „bal oldal”^{kk} által az emberre mért büntetések és kínok nem érik el a kívánt eredményt és az embert nem fordítják pozitív irányba, akkor minden további ilyen jellegű követelés a „ne lépj fel a zsarolójaként” kategóriájába esik.

Ezek alapján már érthetővé válik a „Hová verjenek benneteket, midőn még növelitek az elszakadást?”²⁴ prófétai vers tartalma. Más szóval, mi értelme még tovább ütni téged, ha az látványosan nem hoz eredményt, s csak a fájdalomdat növeli tovább? Amikor az Örökkévaló látja, hogy a „bal oldal” használata nem hoz változást, akkor újra a „jobb oldalal” kezdi, s kegyességgel és irgalommal von közelebb magához, látható és kézzel fogható jóság útján.

(5712–1952. *Mispátim hetiszakasz szombatjának szichájából*)

²³ *Bává möciá* 75b.

^{kk} A misztikus terminológiában a bal oldal szimbolizálja a *gvurá* és a *din* (igazság, törvény, komoly ítélet) aspektusait, míg a „jobb oldal” a *cheszed*

(kedvesség, jóindulat) aspektusait; *Zohár* 3:142a. és 179a.

²⁴ *Jesájá* 1:5.

III.

A fél sékel parancsolata ma is fenn áll

Miben felsőbb rendű a gömilut chászádím micvája a cödakáétól?

15. A *Midrás Tánchumá*¹¹ fűz kommentárt a „ha pénzt kölcsönzöl népemnek, a szegénynek, aki veled van,” vershez, hogy a szegénynek pénzt kölcsönözni egyenértékű azzal, mintha Istennek kölcsönözünk volna. Ezért is őrzi az Írás, hogy „Az Örökkévalónak ad kölcsön, ki könyörül a szegényen, és tettét megfizeti neki.”^{mm}

Amikor Isten fizet, azt a saját mértékének megfelelően teszi, s mivel Isten végtelen, viszonzását is korlátlanul nyújtja.

Az 5718-as év *Jud Svát*-jának a haszid összejövételén taglaltuk a *Cemách cedek Széfer háchákirában*^{mm} lévő magyarázatát, azzal kapcsolatban, hogy a valódi végtelen miért nem lakozhat a teremtményekben; ugyanis a teremtmények végesek, így függetlenül attól, hogy azokban milyen benne szunnyadó erő ébred, végső soron mindig végesek maradnak.

Ezen korlátozás azonban csak a valódi végtelenségre vonatkozólag alkalmaz-

ható, azonban a potenciált illetően, nos, Isten azokkal képes szüntelenül ellátni a teremtményeit, nemzedékről nemzedékre, az idők végezetéig. Egy még mélyebb megközelítésben: bármely entitás, amely időben korlátolt, már jóval végső megszűnése előtt érezteti a kimúlás előjeleit – folyamatos változással és gyengüléssel, ahogy azt a jól ismert mondás²⁵ fogalmazza meg: „a teremtmények²⁶, teremtésük napjától fogva kezdenek a kimúlás felé hervadni napról napra.” Ebből kifolyólag tehát, ha olyan energiát vélünk érzékelni, amely nem gyengül az idők folyamán,²⁷ sőt, annak éppen hogy az ellenkezője történik, akkor valójában fel kell ismernünk, hogy a Végtelennel van dolgunk, amely a végesbe ugyan nem tud kinyilatkoztatni, de mégiscsak amikor alászáll, potenciálisan továbbra is magában hordja a végtelent, amely a végesben manifesztálódik.

A *cödaka* (jótékonyság) *micvája* az összes többi *micvával* együttesen ér fel.^{oo} A *cödaka* számos szintje közül, a *gömilut*

¹¹ *Midrás Tánchumá, Mispátim*:15.

^{mm} *Példabeszédek* 19:17.

ⁿⁿ *Széfer háchákirá*, 1. oldaltól (az *Emunot vödéot* 1. rész, 1. fejezetének elején a kommentárban); Lásd ott, főleg 4. oldal, 3. fejezet.

²⁵ *Májim rábim* 5636, 33. fejezet, lásd ott [Báchjá Ibn Ásert idézve, mint saját forrását; lásd a Tóra kommentárját az *1Mózes* 1:28-hoz, valamint lásd még *Torát Smuel*-5627, 445.oldaltól.]

²⁶ Ez azon teremtményekre utal, amelyek szaporodásuk által léteznek [a mennyek és annak lakóinak a kizárásával, amelyek, tekintve hogy teremtett lények, nem részei a fokozatos szétesésnek,

elmúlásnak, lásd még a következő lábjegyzetben, és *Torát Smuel* 5627 445. oldal.]

²⁷ Lásd még Jeruzsálemi Talmud, *Brácho*t 1:1: „A napok jönnek és múlnak el, a hetek jönnek és múlnak el, a hónapok jönnek és múlnak el, évek jönnek és múlnak el, de még mindig ezek a nemzedékei a mennynek és a földnek, amikor megteremtettek...” [tehát változatlanok maradnak, pont abba a formában, „mint amiben voltak amikor megteremtettek, az nap, amikor az Örökkévaló Isten teremtette a földet és a mennyet”, lásd még ott a bevezetőt ehhez az idézethez].

^{oo} *Bává bátrá* 9a.

chászádím^{pp} szintje a legmagasabb. Bölcsseink mondták,²⁸ hogy a *gömilut chászádím*, még a *cödakát* is felül múlja, mivel a *cödakát* csak a szegények kapják meg, míg a *gömilut chászádím* mind a szegényeknek, mind a gazdagoknak egyaránt megadathat. Már a *cödaka* ténye önmagában véve is azt szükségelteti, hogy legyenek szegények és legyenek gazdagok. Ugyanis ha mind gazdagok lennének, akkor minek kérné a zsolttáros, hogy „szeretet és hűség, rendeld, hogy megóvják?”²⁹ Ennek értelmében pedig az is igaz, hogy „nem fog kifogyni a szűkölködő az országból.”^{9a} A kegyesség (*gömilut chászádím*) megcselekvéséhez ugyanis nincs szükségünk egy koldusra, azt egy gazdag irányában is ugyanúgy meg lehet cselekedni, úgy – hogy nem lesz közepetted szűkölködő.”^{tr}

Ma este van az *Free Loan Association Shomrei Shabbat* éves találkozója. (Valójában, a *Shomrei Shabbat* (szombat tartók) kifejezése nem is helyes ebben a kontextusban. A *gömilut chászádím micvája* ugyanis, nem tesz különbséget a

szegény és gazdag között, így más megkülönböztetést sem kellene, hogy tegyen. Ezen kifejezésnek azonban minden bizonnyal nincs is más szándéka, mint a végső célt kijelölni tehát a szombat tartást.^{ss)} Mindenkit arra szeretnék buzdítani, hogy vegyen részt ebben, járuljon hozzá a kölcsönalap tőkéhez, és lehetőleg minél hosszabb időre tegye be a kölcsönalaphoz szánt pénzt, hogy ezzel megadja a lehetőséget az alaphoz, hogy minél nagyobb összegeket kölcsönözzön, minél hosszabb időre, s ezáltal minél többen megtarthassák a *gömilut chászádím* előírását.

A *gömilut chászádím*ot illetően, nincs arra vonatkozó korlátozás, hogy szegénynek vagy gazdagnak nyújtunk kölcsönt, így a hozzájárulók kiletétét illetően sem szabadna lennie bármi nemű korlátozásnak. Ennek értelmében pedig mindenkinek hozzá kellene járulnia ehhez az alaphoz.

Fentiek összhangban vannak ehetszakaszunk, a *Skálím*,^{tt} tartalmával, az Álder Rebbe azon mondasának megfelelően, hogy az idővel együtt kell éljünk.

^{pp} A *gömilut chászádím* kifejezés szó szerint valamilyen kedvesség megcselekvését jelenti, és egy sor olyan személyes szolgálatot takar, amelyeket kötelességünk megcselekednünk embertársainkért; lásd *Gömilut chászádím (Előírások és szokások* 6. oldal, Kehot, 1967. A köznyelvi használatban azonban, ezen kifejezés általában az ingyenes kölcsön nyújtás aktusát takarja.

²⁸ *Szukká* 49b. Lásd *Sulchán áruch, Jore déá*, 249:6.

²⁹ *Zsoltárok* 61:8. *Midrás Smot rábá* 31:5.; *Tänchuma*, *Mispátim* 9.

^{9a} *5Mózes* 15:11; ezzel támogatva a lehetőséget a *cödaka* [*micvájának* a] megcselekvésére, hogy „szeretetet és igazságot gyakoroljunk.”

^{tt} *5Mózes* 15:4; ugyanis nincs szükség nélkülözőre (*evjon* – egy szó, amely a még koldusnál is nyomorgóbb emberre utal; lásd Rási *uo.*) ahhoz, hogy a *gömilut chászádím* előírását teljesítsük. (A szövegben lévő zárójel, az eredetiben is feltűnik.)

^{ss} A kedvességet mindenkinek tanúsítani kell, még pedig mindenki irányába, mindenféle megkülönböztetés nélkül. Ettől függetlenül kitzűhető cél, a kedvességnek mind a gyakorlóját, mind a fogadóját a Tóra és a parancsolatok megfelelő megtartásának irányába terelni.

^{tt} *2Mózes* 30:11-től, amelyet a *Ros chodes Ádárt* megelőző szombaton olvasunk fel minden évben (vagy ha *Ros chodes* szombatra esik, akkor aznap). Ezen Tórai rész olvasásával emlékezünk meg ar-

Ez azt jelenti, hogy életvitelünk összhangban legyen az aktuális tórai szakasz tartalmával: jelen esetben tehát azzal, hogy minden zsidó egyenlő módon járult

hozzá a Szentély kiadásaihoz a fél sékel felajánlásával.

(5718–1958. *Mispátim-Skálím szombatjának szichájából*)

ról, hogy a Szentély idejében miként tettek eleget az „Ádár hónap elsején hirdettessék ki a fél-sékel fizetésének kötelessége” előírásának, hogy azt

minden zsidó befizesse Nizán hónap elsejéig, azon áldozatokért, amelyeket valamennyi zsidó nevében ajánlottak fel (lásd *Skálím* 1:1.).

TARTALOMJEGYZÉK

Mispátim

Isten, az égi hitelező

I. Elvesztett önbizalmunk visszanyerése.....	3
II. Isten az égi hitelező.....	10
III. A fél sékel parancsolata ma is fenn áll	15

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:
Telefon: +36 1 268 0183
E-mail: szichot@zsido.com